

الکیر والاکر

۳ نېچى سان ۱۳۲۳ سنه ربيع الاول ۲۴ دوشنبه ۱۹۱۵ سنه ۲۶ غنوار

تفسیر

شرح وایضاح

(۲ نېچى ساندهغى افنتظمعون آيتىنك تفسیری)

يهود خلقى بيك ايسكىدن دنياغە محبتلى و آنك مال و جاهينه
 هر يىص بولدقلر ندىن هر اشده دنيا فائده سيني آلدە توتقانلر، تور اتقه
 درجه ايمانلرى بولا توروب، واقعه لردە اللهنك حكىمىنى ايشده
 و بلە توروب دنياوى فائده لرى ايچون اللهنك سوزىنى آلماشدر -
 غايلار، و آنك حكىمىنى بوزغانلر و اوزگار تكانلر. علمالرى نادان
 خاققە - هديه و رشوتلرىنه قزغوب، بعضا اوزلرىنك جاهلرىنى
 ساقلاب - بلە توروب خطا فتوالر بيرگانلر، بايتاق اورنده حقنى
 باشيرگانلر، حرامنى حلال، حلالنى حرام ديگان اورنلرىدە كوب
 بولغان. نفسانى غرضلرى ايچون توراتنى بلە توروب خطا ترجمە
 اينگانلر، عوامغە كتاب الله حكىمى ديو بولمغاننى اوگرتگانلر،
 اوراندهغى عيسى پيغمبر، محمد پيغمبر عليهما الصلوة والسلام حضراتلرى
 خصوصلر ندهغى خبر و بشارتلرنى اوزگار توب خطا تاويللر برلە
 عوامنى آلدانلار. شونداى گناهلرى و بلە توروب كتاب اللهغە
 باغان خيانتلرى ايچون اللهنك غضب و لعنتينه گرفتار بولغانلر.
 او آيتدەدە الله تعالى: آنلرنك ايسكىلر نده، باش مفسد بابالار نده

و علمالرنده بولغان عيب وقصورلريني ذكر ايدمه: «آنلارنك بعضلري اللهنك كلاميني ايشده و آڭلاي توروب، اوزلرينك اشلريني خطا ديو بلسه لرده تورلي غرض فاسدلري و تعصب و عنادلري سببلي اوزگارته لر يالغش ترجمه و تفسيرلري برله خلقي ساتاشد ره ايديلر. آنلارنك شونداي خلقده بولا توروب ايمان كلتور واريني نچوك اميد ايتاسز» ديدر.

فصل

اللهنك كلاميني تحريف و احكاميني تغيير و تبديل تورلي نوعده بولورغه ممكن ايك فاحش و يمان نوعيسي يهودنك يوقاريدمه ايتولمشچه مال و جاه كبي دنياوي غرض ايچون قصدا اوزگار تو، بله تورب خطا فتوي بيرو روشنچه در.

ايكنچي نوعيسي: بر فكرده هوا و تعصبلي بولوب كلام اللهني شونك بوينچه آڭلاب تفسير ايتمك و فتوي ويرمكدر، چونكه قلبده بر فكر هوا و تعصبلي بولسه غالبا معناني شول هوا كوزلكي ايله كوريلوب شوگا مناسب روشده آڭلانادر باشقه معنالردن شول هوا و تعصب حجاب بولوب خطا يولي آچيلادر.

اوچنچي نوعيسي: في نفسه فهم و مطالعه ده قصوردن بولمق ممكن. بنده اوزيني كامل بله، اوز فكرينه قناعت قيله، ناقص بولسه ده اوز علمينه مغرور بوله ده كتاب الله دن مراد شول، اللهنك حكمي شول ديه حكم و اعلان قिला.

تحريفنك اشبو اوچ الوغ نوعلري يهود و اهل كتابده اصول عقايدده وهم فروعه ده و عملياتده كوب واقع بولغان. قرآن ده بايتاق اورنلرده آنلارنك تحريف سببلي خطاغه و ضلالتكه توشدكلريني ذكر ايتهدر. اول حالني ذكردن مقصود فسقه چه تاريخي واقعه ني بيان ايتوب صوگغيلرني اعتبارغه انداو ويخشي نظرغه چاغرو،

هوا و تعصب بر له خطا یول لرغه تشودن ساقلا نورغه دلالتدر .
 مذکور تحریفلر امة اسلامیه دهده ممکن اشدر . فرو عده بله
 نوروب دنیا هوسی ، نفس آرزوسی سبیلی ، مذهب و فرقه تعصبی
 ایله حق و صواب نك تحت الحجاب قالوی سبیلی ، یا که علم نك
 آزلقی اوستینه تحرینك آزلقی تأثیرندن خطا فکر لر و یا لغش
 فتوالار چیقار مق ، وشونلر نی دین و شریعتکه اسناد ایتمک ایسکیدن
 پرو بولغان وهنوز بولغالاب تور مدر . مذهب تعصبی بر له
 بولغان خطا نظر ایتولر ، ومذهبینه یاردم قصدیله کتاب وسنتی
 بید احتمال لر که حمل ایتولر مؤلفر دهده کورنگالای . ضرورت
 (اوزینک کتاب وسنتی تیکشروده و آگلانده قصوری) سبیلی الله نك
 «فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لاتعلمون» قول شریف نچه ابو حنیفه مالک
 شافعی احمد کبی (رحمهم الله) امین وثقه لکلری میدانده آنیق
 بولغان بر امامغه ایارر که مجبور بولغان کشی فرو عده مذکور
 امامدن ثابت بولغان روایتلر که تمسکا عمل ایتسه و هر قایو
 هر کاتنده دیننی احترام و اعزاز سییلنچه بولسه انشاء الله نجات
 نابار ، امامنده بشریت - نفسانیتدن دگل - قصورندن بولغان
 خطالر بولسه ده بو کمسنه ده ، امامیده انشاء الله مؤاخذ بولمز لار ،
 عفو بلکه مأجور بولور لار .

ولکن کتاب وسنت علملرینه استعدادی بولا توروب کرکسنمای
 آنلارغه باقماسه و تحصیللری ایچون بذل جهد ایتسه ، یا که اهلیت
 و کسب ایتدکندن سوغر ده آنلارنی عمل و تمسکگه صلاحیتسز ،
 بر منسوخ شریعت کبی الفاظی بر له گنه تبرک ایتوب ما هو الاوفق
 بالکتاب والسنة نی تیوشلی . وشچه تعصبسز منصفانه تحری ایتماینچه
 دهدهدا تقلیدنده دوام ایتسه بو کشینک صوابنده و خطا سنده - تیوشلی

علمنى وتيوشلى روشلى ندينى ترك ايتديكى ايچون مؤ اخذ بولمق احتمالى بار. نجات احتمالى بعيد بولور. امامينك خطاسى - بولا قالسه - معفو بولوى بوشىگه فائده بيرماز. چونكه امامى طاقتنجه تيوشلى وظيفه سيني اوتانگان ولكن بوشىگه سنده وظيفه سنده قصور ايتكان.

فصل

تحريفنك بر سببى كتاب اللهنى كتابنك اوز تيلندن باشقه بر تيلگه ترجمه قىلودر. يوقاريدده ايتولگانچه هر كم اوز علمينه قانع، اوز عقلىنى كامل ساناي، اوزىنى كلام اللهنى ترجمه قىلو ايچونده اهل كوره، غالبا كشيده اوزى بلسه بلمسه برمذهب بر فكر تعصبى بولا، كلام اللهنى شول تعصبى بوينچه آڭلاب بولور بولماس تيلگه ترجمه قىلا. بو مغرورلق وتعصب اوستينه يهودلرده گى كى دنياوى فائده لرده قاتوشسه درست نيت، خشية الله، تحرى حق كى ايك مهم يول باشچيلار قايدده قالا. شونداي سبيلردن الككى يهودلرده گى كى كتابلرده تحريف واقع بولوب امتلر ضاللكه تشكانلر شونلقدن امة مرحومه مسلمانلر برمك اوچيوز سنهدن يرو عربدن ماعدا تورلى تيلده گى خلقلرغه وشهرلرگه استيلاء ايتسه لرده، وهر تورلى طائفه نك قرآن آڭلاولاريني وچن دين تانولاريني غايه ومقصود نوتسه لارده صحابه لر، مجتهدلر، ويوك كامل علملى كشىلر بولدقلىرى حالده قرآن نك نظم عربى سيني ناسلاب صرف تركى، فارسى، هندى، آرناود، خطاى، بربر وغيرلر تيللرينه ترجمه ايتمگانلر بلكه نظم عربى ساقلاغانلر وهر كمى شول نظم عربى گه تانش ايدرگه ترشقانلار، وشونك ايله دينى الوغ تغيير وتحريفدن ساقلاغانلار. تغيير وتحريف بولسه ده شول نظم عربى دن يرافلاشقان، هر تورلى اثرلرگه تقليد ايتكان، آنا بابادن قالمه مذهب وفكر تعصبينه گرفتار بولغان

گروھلارده، یا که نفسانیت بلاسینه دوچار بولغان اهل خسرانده
 غنه ممکن بولوب قالغان. مگر قرآن نك نظم عربیسینی ساقلاب توغر-
 یسینه ترجمه یازیلسه جایز و مفیددر. نناک کم شیخ سعدالدين
 لشیرازی غنه منسوب لاهور یازمه لری مصاحف شریفه ده، وشاه ولی الله
 الدهلوی نك فتح الرحمن نامنده گی ترجمه سی هند باصمه سی مصاحفده
 هر ایکاوی فارسی تلنده نظم عربی بر ابرنده ضبط قیلنمش و علماً
 صالحین طرفندن قبول واستحسان ایدله شددر. اما مطلقاً قرآنی
 ترجمه قیامق حتی ترجمه ایتوب اوقوتوق درست دگل دیگان
 اهل تفریط وارباب عنادحق وانصافدن کوب یر اقلار و دین اسلام
 حقنده خاین و جانی لردر. الله قرآنی خلق آگلار ایچون ایندرگان،
 بو گروه گویا که آگا فارشی قرآنی خلق آگلما سین دیو چیلردر.

فصل

تحریف کلام الله توغری تورات انجیل قرآن نك اوز عبارت لرینی
 اوزگار توگه، خطا ترجمه قیلولار غنه منحصر دگل. بلکه بر کمسنه
 نیندای سبب بر له بولسه ده شول دینگه اسناد قیلوب بر خطا فتوی
 بیرسه - هر دین الله نك حکمی بولغان غه و هر فتوی دعاده الله نك سوزینه
 اسناد ایدلگانگه - الله نك دینی تغییر ایتکان وشول مسئله خصوصنده غی
 کلام الله نی تحریف قیلغان بولادر. اعاذنا الله من ذلك. بناء علیه هر
 قایو مسلمان قرآن ده اهل کتابقه اسناد ایدلوب مذمت ایدلگان
 تحریف ماده لرینه کوب عبرت بر له باقمق تیوش، اوزینک خطا لری
 تحریف جمله سینه کرو دن بیک قورقمق لازم در. باری اهل کتاب
 نبوة محمدیه کبی ایک مهم بولغان اصول دین ماده لرنده تحریف و خطا
 ترجمه ایتوب ضلالتکه توشکانلر اوشانداق بعض فروعه ده تحریف
 ایتکانلر. امة محمدیه ده الحمد لله اصول دین محفوظدر. لکن فروع
 و خلیاتده بولمقی بیک ممکن در. ملا عالم جان البارودی.

علم الحديث گه دائر

حديثك نو علمى. نقل، اسناد و صفتلى اعتبار نندن اقسامى
حديث صحيح، حديث موضوع لى.

محدثلر نك اصطلاحنده حديث: رسول الله عليه السلام نك مبارك
قولى، فعلى و تقريرى نك هر بيرينه اطلاق ايدلارب او چ نوع بولادى،
بولارغه بعضا سنت ديبده ايتوله در.

حديث قولى ياكه سنت قولى رسول الله دن صادر بولغان
سوزلر، حديث فعلى ياكه سنت فعلى رسول الله دن صادر بولغان
اشلر در.

رسول الله حضور نده يا خود آگا معلوم بولور داي روشده
بر سوز سويلانگان ياكه براش اشلانگان بولوبده رسول الله
طرفندن منع ايتولمگان بولسه بو سوز، بواش كه حديث تقريرى
يا كه سنت تقريريه ديب ايتولور.

حديثلر، بزگه اير شو اعتبار نندن متواتر، مشهور، عزى
و فرد بولمق اوزره دورت تور ليدر.

حديث متواتر: روايتك هر طبقه سنده يالغان اوزره اتفالفلى
عقلا جائز بولمغان كوب راويلر نك متصلا - توتاشدن بروفنده
سندلى كيسولماي، سانلرى مذكور روشلى كوبلك در جاسندن
كيمياي - نقل و روايت ايتدكلرى حديث بولادى. بو روشده
تواتر در جه سينه ايرشكان حديث بيك آز، حتى بعضلر (من كذب
على متعمدا الخ) حديثينه بشقه مصداقيه يوق؛ ديمشلى.

حديث مشهور: الكلى طبقه ده روايت ايتوچيلرى آز بولوب
صوگفى طبقه لرده كوبايوب تواتر در جه سينه ايرشكان حديث بولادى

حدیث عزیز: هر اورنده روایت قیلو چیسی صراحة یا که
بویا ایکی بولغان حدیثدر،

حدیث فرد: هر اورنده یا که بعض اورنده روایت قیلو چیسی
بولغان حدیثدر.

بو صوگنی اوچ تورلی حدیثدر، برنجی گه نسبتله «خبر آحاد»
دیب بورتیله در.

حدیث، صفتی اعتبارندن صحیح، حسن و ضعیف اسملرند
بو اوپ اوچ تورلیدر.

مندی متصل - باشندن اخیر گه چه توتاشقان - عادل و ضابط
راویلر نك نقلی برله ثابت حدیث گه حدیث صحیح دیب ایتوله در.

سندنده باشندن اخیر گه چه متصلا عادل و ضابط راویلر ده
امان بولغان حدیث گه، حدیث حسن دیب ایتوله در.

بوندن بلنه در، که حدیثك صحتی اوچ شرطغه توقف قیله در:
عدالت، ضبط، اتصال.

بو اوچ شرط تابولماغان حدیث گه حدیث ضعیف دیب ایتله لر.
حدیثك صحیح بولووی ایچون او لا راویلر نك عدالتی

لازمدر، شخصی یا حالی مجهول بولغان راویدن نقل قیلنغان
حدیث صحیح سانالمیدر. حدیثك صحتینك ایکنچی شرطی راویلر نك

فیهلی - حدیثی رسول الله دن ایشتلگانچه درست نقل قیلولری - در.
فیهلی ناقص بولغان یعنی حدیثینی نقلده خطاسی بولغان کمسنه نك

روایت قیلغان حدیثینه صحیح دیب ایتولمیدر. حدیثك صحتینك
اوچونچی شرطی اتصال - سندی متصل، توتاش بولمق - در. چونکه

سندی منقطع بولغان - کیسلگان - حدیثدر، حدیث صحیحندن سانالمیدر.
اور بولمق، یا لغوز حسن ظن کافی بولمادقندن، حدیثك صحتینه

اشبو او چ نرسه شرط ايدلمش. بناء عليه بو شرطر تابو لاماغان
 حديثگه، كم طرفندن نقل قيلنسه ده حديث صحيح ديب ايتولمن
 چونكه كوب كمسنه لر فضائل اعمال، فضائل سور، صدقه وخيرات
 فضيلتلى حقنده قصدا يا خطأ كوب حديثلر وضع ايتكانلر، بو
 يولده وضع ايدلگان حديثلرنك حد، حسابى يوقدر. يوقار يده بيان
 ايدلگان اصول برله تطبيق ايدلگانده بو كى حديثلرنك حال
 معلوم بولور.

ينه بر حديثك قرآن غه مخالف، اصول دين گه منافض، عقل
 سليم گه مغاير بولووى معلوم بولسه آنك موضوع حديث ايكانلر
 برله حكم ايتمك لازمدر. «اذا رأيت الحديث يخالف المعقول
 او يناقض الاصول او يباین المعقول فاحكم بانه موضوع» ديمشار
 امام احمد مسندنده روايت ايتدکنجه، رسول الله عليه
 الصلاة والسلام حضرتلى اوزينه اسناد ايدلگان حديثلر
 قايسلرينه اعتماد قيلور غه تيوشلگى حقنده بوياسه بيورمشار
 (اذا سمعت الحديث عنى تعرفه قلوبكم وتلين له اشعاركم وابشاركم
 وترون انه منكم قريب فانا اولاكم به واذا سمعت الحديث عنى تنفرون
 قلوبكم وتنفر منه اشعاركم وابصاركم وترون انه بعيد منكم فانا
 ابعداكم منه) ترجمه سى: بدن سزگه روايت ايدلگان حديث
 كوغللر كزنى نورلندر، طبعكزده گى قاتيلقلىرى يوشاتور بولسه
 آنى اوزكزگه ياقن كورسه كز، بن اول حديث كه سزدن دى ياقن
 «يعنى اول حديث بنم سوزمدر» اگر ايشتكان حديث كز صاف
 كوغللر كزگه يات طيولسه، طبعكز آنندن نفرت قيلسه
 آنى اوزكزدن يراق كورسه كز، اول حديث كه بن سزدن ده يراق
 من «يعنى اول حديث بنم سوزم دگلدرد، موضوعدر» مآلندهدر.

اصول حدیث علماسی، احادیث موضوعہ نیک بش توری
 سورئہ آڱلانو وینی بیان ایتمشلر: (۱) وضع قیلو چینک اوزینک افراری
 (۲) روایت قیلو چینک حالی برله (۳) روایت قیلنغان حدیثنک
 و معنارنده رکاکت - بوز قلی - عقل سلیم گه مخالف بولماقی
 (۴) حدیث متواتر بولور غه تیوشلی حالده تواتر درجه سینہ
 ایشماوی برله (۵) حدیثنک و عظم کتابارنده کور لگانچه: کچکنه بر
 سور غه الوغ جزا، آز غه عبادت که بیک کوب ثواب و عدایدلوب
 اراطلی تفریطلی بولماقی برله حدیثنک موضوع ایکانلگی بلنور
 بولور.

اسلام گه سوگنندن قوشلغان اساطیر خرافاتلرنک باش منبعی
 موضوع حدیثلر در - بوکبی احادیث موضوعه مسلمانلر آراسنده
 قول قدر تارالمشدر، که حتی قانوننک فضیلتندن یا صمقنک مزیتندن
 اباانک جنت طعانی بولووینه قدر هر بری حقنده برر حدیث
 وضع ایدلمش.

بو قاریده ایتولکان اصول برله موضوع حدیثلرنی تعیین ایتمک
 ممکن. مگر اصول دین بولغان کتاب سنت علملرندن غفلت
 بولندن بوکبی خرافاتلر دیانت صورتنده کوکللر گه یرلشمش.
 آیات قرآن، اصول اسلام گه مخالف، عقل سلیم گه مغایر بولغان
 بولارنک حدیث صحیح بولمدقلرنده شک قیلما سقه لازمدر. چونکه
 احادیث صحیحہ آیات قرآنیہ گه تفسیر و شرح یولنده وارد
 و ایشلر در. شولای بولغاچ قرآن غه مخالف عقل غه مغایر نیقدر
 بولار روایت ایدلگان بولسه جمله سینک موضوع ایکانلگینه
 ایمان کلمت مک واجب بولور.

رسول الله علیه السلام حضرتلری بر خطبه سنده (میندن صوگ
 اورلی حدیثلر شایع بولور. بولارنی قرآن غه عرض ایدگن

— چاغش دروب قاراگز — قايسى روايت قرآن غه موافق بولسه
 بنم سوزم بولور) [۰] ديه تنبيه ايدوب بزلرگه توغرى يولنى
 كور ستمشدر.

موضوع حديثلرنك بر قسمى، دين اسلامنى تحريف ايتمك
 بوزمق قصدنده بولغانلرنك يادكار لرى بولغانى كى بر قسمى ده
 مسلمانلرنى يخشى كور ديكلىرى اشلر گهر غبتلندىر، يمان ظن ايتدكلرى
 شيلردن نفر تلندىر ايچون وضع ايتكان احمقلرنك حماقت اثر
 لرىدر. مثلاً مخصوص بروقتده ايكى ركعت نماز او قوغان كمسنه.
 نك قىلغان وقيله چق جمله گناهلىرى عفو قىلنه چغنى بلدرگان حديثلر
 نو قىلدندىر. بونلر گويا خلقنك ديندارلغن آرتدرة مز ديب
 زعم ايتوب رسول الله غه افترا قىلدىلر، بو اشلر ينى دين گه مقدس
 بر خدمت حساب ايتدىلر. ايكى ركعت نماز برله بتون گناهلىر
 يارلقانور بولسه عر كونده بش دفعه نماز او قورغە، يلدە بر آي
 روزە توتارغە، حج قىلورغە، زكات يىرورگه حاجت قالورمى؟ بر
 كشى نيقدر قباحت اشله سه ده عمر نده ايكى ركعت نماز او قو برله
 هر بر مسئوليتدن قور تيلورلق بولغاچ طاعت عبادت برله
 اشى قالمىدر. هر بر قباحتن قوتيلور ايچون ايكى ركعت نماز
 كافى ديمك فروض دينيه فضائل اخلاقيه اساسسىز عبث وفائده سز
 ديمكله بر ابردر. بو كى موضوع حديثلردن: ضحى نماز او قوغان
 كمسنه گه يتمش پيغمبر ثوابى يىرلور؛ مآلنده گى سوزدر. بر ايكى
 اوچ ركعت نماز برله يتمش پيغمبر ثوابى حاصل ايتمك، يتمش پيغمبر
 درجه سینه ايرشمك بو ايسه هيچ بر عاقل اشانورلق سوز تو گل،
 حديث وضع قىلو چياردن حسين بن ابراهيم ديگان كمسنه هر كورن
 هر كىچه او قولاقچق نماز لرغە دائر بيك كوب حديثلر وضع قىلمش. وعظ

(۰) بيهقى تخرىج قىلغان،

کتابلرینک هر صحیفه سنده دیورلک بو روشده گی حدیثلرنی
گورستورگه ممکن.

(من صام یوم عاشوراء کتب الله له عباده ستین سنه) موضوع
حدیث. بوسوز لرنک معناسز لقلری اساس اسلام گه مغایرتلری شولقدر
ظاهر بولسه دهمع الناسف بوکونگا چه خلقغه دین ایتوب تلقین ایدلگانلر،
وعظزلرنده بو کبی حدیثلرنی سویلاوچیلر آزغنه اویلاب قارامیلر می:
یاغوز برکون روزه طومتقله آلمش یللق عبادت ثوابی حاصل
بولسه اوامر نواهی شرعیه نک لزوی بولور می؟ بوسوزلر احکام
شریعتی یمررگه کرشمکدر.

بو یولده غی افترا لردن ینه برسی: روی عن ابی الدرداء
قال قال النبی علیه السلام من قال لا اله الا الله محمدر سول الله خرج
من فمه ملک الخ (رونق المجالس) یعنی: برکمنه کلمه توحیدنی
تلفظ قیلو برله آغزندن یاشل قوش صورتنده بر قاناتی مشرقده برسی
مغربده یتمش تللی بر فرشته چغوب قیامت گه چه بو کمسنه گه استغفار
قیلور؛ مألنده گی سوز موضوع حدیثدر. جمله عاقللر تقدیر ایدر.
لک بر دین عالینک ناشر مبارکینه بالالر نفرت واستهزا قیلور لق
خرافه لرنی اسناد قیلمق نیقدر زور ادبسنلک بولسه بو اسنادلرنی
بر حقیقت کبی کوروب خلقغه تلقین قیلوده دین گه شول نسبتده
جنایت واهانت بولادر.

ینه حدیث موضوع: فلان دعانی او قوغانغه جنتده بیک کیک
بر سر ای اشلانوب، دعانک هر حرفی برابرینه جیدی یوز مک
فرشته بو سرایده طولارهق دعانی او قوچیغه قیامت گه چه تسبیح
واستغفار قیلور لر ایش، بولارنک ثوابی ده شول کمسنه نک عمل
دئرینه قید قیلنور ایش، بزم کبی یالقاو ایچون غنیمت دگلمی؟
بر دعابرله جنتده چیگی بولماغان سرایلر، دعانک هر حرفی برابرینه

عددلرن علم حساب بر له ده نعين قیلو ممکن بولماغان چيکسز
مقدارده فرشتهلر برادلو بده دعا خوانغه تسبیح واستغفار خدمتنده
دوام قیلوب آخرت یولینی تأمین ایدوب تور سه لر شول سرایلر نی
شول سعادتنی بویول بر له کو توب یاتودن بشقه اش قالمیدر .

قصه چیلرنک بعضلری ، بو دعاوقوز حمتینه ده حاجت قالدر ماغانلر .
بر کومسنه نك اسمی احمد یا محمد بولسه جنت گه کره چگینه دائر بر
حدیث وضع ایتمگانلر . الحاصل دین نی مسخره قیلور ایچون نی اشلر گه
کرك بولسه برسندده قصور ایتمگانلر . مسلمانلر نی غفلت گه تشور رلك
هر بر تدبیرلر نی غایت مهارت بر له تطبیق قیلغانلر .

بو خصوصده توغریدن توغری دین گه اهانت قصدنده بولغانلر غه
قارشى برسوز ایتولماس . چونکه بولار نك دین بر له مناسبتلری
یوقدر . مگر دیندار تقوا صورتنده بولغان قصه چیلرنک ، رسول -
الله نك دین حقنده غایت احتیاطلی بولور غه فانی تنبیه و توصیه لرینه ،
دین گه بر نرسه آرتدرو یا کیمتو توغریسندده غی غایت دهشتلی
و عیدلرینه قارشى بو قدر جرأتلرینه حیران قالماو ممکن تو گل . بونک
سببی جهالت گه - دین نی درست آگلاماوغه - بشقه نرسه دگلدر .

بو قصه چیلرنک خلقنی عبادتکده رغبتلندرر ایچون بو کبی یالغان
حدیثلر وضع قیلو جنایتینه ارتکاب قیلولری ثواب امیدى بر له
بولسه کرك . وعظ کتابلرنده عن ابن عباس عن ابی بن کعب بر له
باشلانغان یالغان حدیثلرنک کوبلگن بشقه چه تأویل قیلماق ممکن دگلدر .

بولار نك بعضلری بو حقیقتنی اقرار قیلورده سنده حماقتلرن
کورستگانلر . اصول حدیث علماسی طرفندن حدیث وضع قیلو
بر له معروف میسره اسمنده گی بر کومسنه حقنده غی خبرلر دقت ایدر لکدر :
میسره زهدوتقوالکده شولقدر یوقاری چقمشدر کم عوام خلقی بونی
زور اولیادن ساناغانلر . بونک وفاتی کوننده بغدادده بتون کیبتلر
یابولوب سودا تو قنالوب هر کم بو ولی نك جناز مسنده بولو شرفینه

ایر شیر ایچون بتون اشلرینی قویوب جنازه سنده حاضر بولغانلر.
 و قدر حرمت ایدلگان ذات اولوم حالنده یاننده غیر غه نیلر
 سوبلامش، ایشنگز:

«خاقنی عبادتکه شو قلندرر ایچون بیگ کوب حدیثلر وضع
 ایدم بالغوز حضرت علینک فضیلتی حقنده وضع ایتکان حدیثلرم
 یامش گه ایر شدی. دین گه بولغان بو خدمتم بر ابرینه یار لقانوومنی
 قطعی امید قیلوب دنیادن کو چه من»

بغیر گه افترا، عقلینه کیلگان نر سه لر نی حدیث، احکام دینیهدن
 قیلوب خلقغه تلقین ایتهدرده بو خدمتینه فارشی یار لقانوومنی امیدلنه در.
 جهالت و حماقت نک بوندن یوقاری درجه سی بولماسه کرک.
 (من کذب علی متعمدا فلیتبوا مقعده من النار) حدیث متواتر نده رسول
 الله علیه السلام حضرتلری اوزینه افترا قیلوچیلر نک ایک قاتی
 چر اغه دوچار بولاچقارینی خبر بیر و بده بو غافلر همیشه اویانمیلر.
 بولار هر تورلی موضوعلرده حتی قاف تاوی حقنده ده حدیثلر وضع
 ایتو بر له مشغول بولدقارندن، بو جهتلر نی تیکشور گه و قتلری
 یوق. الله تعالی (انما یفتری الکذب الذین لایؤمنون بایات الله)
 آیه کریمه سیله بو کبی یالغانچیلر نی اهل ایمان دائره سندن چغاردقندن
 خبرلری یوق. یالغاندن حدیث وضع ایتونک قباحتلکن سویله ر گه
 حاجت قاید، حتی شبهه لی حدیثلر نی روایت قیلونیده (من حدث
 علی بحدیث وهو یری انه کذب فهو اکذب الکاذبین) قول شریفیله
 رسول الله نک اشبو قطعی منع قیلووی میدانده تور غانده عبدالکریم
 بن ابی العوجاء اسمنده بر کمسنه دورت مک حدیث وضع قیلو قباحتنده
 بولمشدر. فرق ضاله طرفندن وضع ایدلگان حدیثلر اون دورت
 مک گه ایر شکه نینی علماء محققین بیان قیلالر.

یالغان حدیثلر بالغوز عبادت طاعت حقنده غنه دگلدر. بونلر
 آراسنده دین بر له برابر علم و فن نی تحقیر قیلغان حدیثلر ده کوبدر.

مثلا مرجمك حقنده «كوڭلى نچكار تكان كوز ياشىنى آرتدرغان
 ،بارك بر طعام» ديه برسوز سويلانوب بو سوزنى حديث ديب
 اسمگانلر، بشقه شو كى طعام ويمشله حقنده برر حديث ياصاغانلر.
 حديث توزو چيلر بودرجه توبانلك گه قدر اينگانلر. لكن اصل
 قباحت، بويالغانلرني دفت قيلمای وعظ كتابلرينه كرتو چيلرده در.
 هندوا آغا چينك هر يافراغنده جنت صولرندن برر تامچى بارايمش.
 دين گه خيانت قیلو چيلر بويالغانلرني توزو چيلرمي ياكه بو خرافه لرنى تفتيش
 ايتماى بر حقيقت دينيه كى خلقغه تلقين ايتو چيلرمي؟ اويلارغه تيو شلى.
 يالغان حديثچيلر بر طرفدن بو كى حديثلرني توزوب
 ايكنچى طرفدن خلقت وطبقات الارضغه دائر فن وعقل قبول
 قيلماسداى يالغانلرى ده توزو مشلر. ير نك توب توز بولوب،
 اطرافى قبه روشنده بولغان كوكلر گه توتاشوب، بالق او گوزلر
 اوستنده او اطروب طور ووى حقنده غي حديثلر بو قبيلدندر. بو
 كى يالغانلرني بر نص قاطع كى كوروب خلقغه وعظ وتعليم اورننده
 تلقين قیلوب يرو چيلر بو كونده كورنهلر. يالغان حديثچيلردن
 برسى دنيانك عمرى يدى مك يل بولوى تو غريسنده بر حديث
 وضع ايدوب قيامت ياقن كلدى ديه مسلمانلرغه قيامت كوتودن
 بشقه اش قالماغانن تلقين ايتمشدر. قيامت نك بولاچاغى ويا قىلغى نص
 قطعى برله ثابت ايكانلكنده شبهه يوق. سگر بو ياقىلق نك مقدارى الله
 تعالى دن بشقهغه معلوم تو گل. شونك ايچون دنيانك عمرى يينه دن بر-
 نيچه مك يللارغه صوز لو احتمالى بار. بواشدن شرعى بر مانع كور نمى.
 موضوع حديثلرني دين يولندن چغاروب تاشلاماق اسلامغه
 مسلمانلرغه ايك ثوابلى وقائدهلى خدمت بولوننده شبهه يوق.
 خرافات منبعى بولغان يالغان حديثلر آرادن همان كوتار لمسه
 مسلمانلر نك عامه سى دين اسلامنى آڭلى آمازلر. بونى فكرلك لازمدر.
 م-ن شمس الدين.

تربیه و تعلیم

تعلیم اسلامی حقننده درس عمومی

(مرحوم مفتی محمد عبدالعزیز بنک تونس ده وقتہ علماء جمعیتندہ سو بلا دیکی درس)
 تونس ده گی اخوانمزدن بعضلری بو فقیردن بر درس سویله مکنی
 طلب قیلدی لر . التماسلرینی قبول ایدوب سویله مکچی بولدم . لکن
 درسمنی علمی بر مسئلهنی تحقیق تو غرو سنده بولور دیب ظن
 ایتمه کز ، تونسده علماء کوب ، علمی مسئلهلرینی تحقیق آنلرنک وظیفه سی
 بولدی قندن ، بو کبی درس که حاجت یوق در . بو فقیر ایسه بر
 سیاح در . بو ییر لر که سیاحت موندغی مسلمانلر بر له تانی شوب حال لرینی ،
 دینی علم و تعلیم خصوصاً نده غی سیرت لرینی کوروب بلمک
 ایچوندر . بناء عالیه سویلیه چک درس حقیقی درس بولمای ، بلکه
 علم و تعلیم تو غرو سنده فکر لدیکم شیلرینی ، مسلمان قرداشلرم حقننده
 استدی کم علم و معرفتده ترقی و تقدم لری گبی آرزولریمی اظهار قیلما قدر .
 یوردیکم اسلام دیار نده کوب کشیلر دن علم بر له شغلانو چیلرینی
 کوردم . تحصیلنه عمر صرف قیلور غه تیوشلی بولغان علم نیندای
 علم ایکانلگنده کوب سینک اشتباهده بولدی ق لرینی - قایسی علم ایکانن
 آچق بلمگان لرینی - آکلادم . تعلیم نکه اهمیتی تو غرو سنده تکرار لدیکم
 همیشه تکرار قیلاچق سوزم اوشبو مهم نقطه در . نیندی علمنی
 تحصیل قیلور غه تیوش - علم نافع قایسی علم ، شونی تعیین ایتمکدر .
 ابد قیلامن ، که بو تکرار لرمدن مطلوب بولغان - مسلمانلر نکه علم
 و معرفتده ترقی و تقدم لری دیگان نتیجه کیلوب چقاچقدر .
 سوکوره ، بزم مسلمانلر آراسنده مشترک بر مسئله باردر ، که بو
 ایسه «بارغه قناعتلنو» مسئله سیدر . بونکینه تعلیم مسئله سینده دخلی زوردر .

تعليم و باشقه اشلر مزده گي نقصان و عيب لر مزي ذكر ايتدك ايسه
 «ني اشليك ايندى، الله نك مرادى شولاي بولغاندر. بزلر متوكللردن
 - اشلر مزي الله غه تابشرو چيلردن» ديلر. اسلام ديار نده گي مقصر لر
 - اشلر نده كه چيلك قيلو چيلر - اعتذار اورننده هر وقت بو سوز نى
 ايتهلر. بو سوز نك ده تعليم يولنده غي نقصانلر مزغه ياردمي كوب
 بولغانلقدن، بو مسئله نى تعليم بحثينه كرتونى تيوش تابديق.

علم نك معناسى

علم معناسنده سوز سويله مكدن غرض مزا اوتكانده گي علمانك
 بو نوغريده غي اصطلاحلار نده بحث و دقت قيلماق تو گل. اشبو
 تور ليجه اصطلاحى سوز لر بر له اهل عام كوب زمانلر شغلانديلر،
 كوب اعتراض و جوابلر سويلاديلر. بو اصطلاحلار نى وضع قيلو چيلر
 علم نك معناسن آكلاو، علمگه اير شو ييگل بولسون ايچون وضع
 ايتكان بولسه لر كرك. لكن آلارنك خير و فائده نيتى بر له وضع
 قيلغان اصطلاحلار ن بزلر سوء استعمال قيلدق. شونك ايچون بو اورنده
 اصطلاحى سوز لر نى ذكر قيلميچه، بلكه علم نك كتاب سنت ده معروف،
 سلف صالح سيرتندن معلوم، عوام و خواص لساننده مستعمل بولغان
 جهتلر ندى سوز سويله مكچى بولامن:

علم، قرآن كريمده (هل يستوى الذين يعلمون والذين
 لا يعلمون) آيتنده ذكر ايدلمش. بو آيت نك مفادى استفهام انكارى
 بولوب، عالم بر له جاهل برابر تو گل؛ ديمكدر. ينه (هل تستوى
 الظلمات والنور) آية كريمه سنده جهلنى ظلمات غه، علمنى نور غه
 تشبيه ايدلوب - او خشانيلوب - ظلمات بر له نور برابر تو گل؛
 ديولمش. ايمدى بوندىن آچق بلنده در، كه علم يو قلق ظلمات كى

بولادر. بو ایسه تجربه برلهده معلومدر: بر اورننی قصد قیلوب
بولغه چققان کشی، قارانغولقده یولنی کورمیچه آداشوب یولدن
چیتکه کیتوب کوب وقتده باراسی برینه وقتنده باروب یته آلمی،
بابو وقت چوقر، یلغلرغه تشوب هلاک بولوب مقصودینه بتونلای
ایرشی قالادر.

بودنیا حیاتنده بر نرسه نی مقصود قیباغان کشی، آخا ایرشتره
تورغان سیبلرنی بلماسه حالی اشبوروشده بولا، علمسن بر نرسه نی
طالب قیلو چی مقصودینه ایرشمیدر. ایمدی بو آیه کریمه دن انسان
ایچون علم نور کبی بولوی بلندی. علم نور دیمک، شم یافاناردیمک
دکلدن. بلکه بو تعبیر، مقصودینه ایرشتره تورغان سیبلرنی بلوچیگه
مثال بولادر. چونکه علمی کشینک حالی، قارانغولقده یولنی یاقتره
تورغان فانار طوتوب بارو چی کبی بولادر. فانار لی کشی یولنی
کوروب مانعردن ساقلانوب مقصودینه سلامت باروب یتهدر.
قارانغولقده فانارسز کشی یولده غی علامتلرنی کورمی، بو علامتار
یاقتیق برله گنه کورینه در.

علم- اعتقاد و عملده خیر و سعادت گه کوندره تورغان یاقتیق
بولغانلقدن- قرائت و کتابت برله مشغول بولمغان نبی امی رسول الله
علیه الصلاة والسلام حضرتلرینه اول نازل بولغان وحی (اقرا باسم
ربك الذی خلق الانسان من علق) آیه کریمه سی بولوب، الله
عالی پیغمبرینه وحی نی، قرائت تعلیمی برله باشلامشدر. قرائت تعلم
بولادر. بو حالده رسول الله حضرتلری (ما انا بقاری) دیمش. وحی
ایرشترو چی فرشته همیشه بو سوزنی - اقرا سوزینی - تکرار
فهارق، صوغنی آیتلرنی اوقوب او گره تمشدر.

تارىخ و آنى يازو اصولى

يونانلارنىڭ اولمپياد اوينلارى، مۇرخلارنىڭ آناسى ھەرودوت
 علمنىڭ تارىخى، تارىخ، علم بولامى، تارىخنى يازو اصولى - اصول
 فلسفى و اصول نىقى.

تارىخى مەدەنىيەت عالملىرىنىڭ بەزىلىرى «ھازىرقى مەدەنىيەتنىڭ نىگىزىنى
 قورۇقچىلار قرون اولى دە يونانلىقلار، قىساسنىڭ او يوب فايدە لانورلىق
 حالگە كىتروچىلار قرون وسطى دە مەسلمانلار، توبەسنىڭ ياوب تەكمىل
 ايتوچىلار قرون ھازىر دە ياوروپالىقلار» دىلەر. بو، شاقىتى توغرى
 سوز. چونكى مەدەنىيەت اثرلىرىدىن نىگەگنە داوتونما، قايسى سىنىڭ غە
 اصلنى - توبىنى تىكشۈرۈپ قاراما، كۆبىسى يونانلىقلار غە بار بىر تەرەپ دە.
 يونانلىقلارنىڭ مەدەنىيەتكە بو قىلغۇنى خىزمەت ايتولرىنى
 نورلى سىبىلر بولور غە مەمكىن، فقط شول سىبىلردىن بىرى بىلكە
 بىر نىچىسى «اولمپياد اوينلارى» دە. عربستان دە عربلر يىلدە بىر مەرتەبە
 مەككە مەككىمە ياقىنىدە بولغان «سوق عكاظە» دىگان اورنىغە جىلوب
 ادىيات يار شلارنى ياصىغانلارنى كىبى يونانلىقلار دە اولمپىس شەرى
 ياندىدە ما طور بىر صحراء غە دورت يىلدە بىر جىلوب اولمپياد اوينلارنى
 ياصىقلار، آلارنىڭ اولمپياد اوينلارنىدە ادىيات يار شلارنى غە توگىل،
 بىلكە بوتون مەدەنىيەت يار شلارنى بولا ايدى: ياشلار اوزى شالار،
 باطلار كورمەشلەر، ھنرمەندلر ھنرلىرىن كورساتەر، شاعرلىرى
 شەرلىرىن كويلىلر، محروملر اثرلىرىن اوقىلار، اوستون چىغانلار
 مكافاتلر آلار ايدى. عربلرنىڭ سوق عكاظە غى يار شلارنى عرب
 ادىياتىنى قىلغۇنى تەسىر ايتسە، يونانلىقلارنىڭ بو اولمپياد اوينلارنى دە
 مەدەنىيەت عالمىنى شول قىلغۇنى تەسىر ايتە، دورت يىلدە دورت يىلغە يانغان
 يانغان اثرلىرى، ھنرلىرى، اختراقلار چىقوب تورالار ايدى.

منه شوشى اولمپياد اوينلارى نىڭ برسندە ياڭا اثر لرگە سوساب
 اورا تورغان يونانلار غە ھەروودوت اسمندە يونان حكما سندن
 برسى بو وقتغە قدر يونان ادبياتندە اسميدە ايشتمگان اورياڭا بر
 نر - تاريخ - تقديم ايتەدر . اوشبو وانەغە قدر يونان ادبياتندە
 واقعەلر جينيغى « اسمى آستندە يورمى تورغان اثرلر بولسەلار دە ،
 آلا ر بر برسینە يابشمى تورغان ربطسز حكا يەلردن گنە عبارت
 ايدیلر . ايڭ الك يونان ادبياتینە تاريخ اسملى ياڭا بر اثر تقديم
 اينوچى اوشبو ھەروودوت بولدى . شونىڭ اوچون ھەروودوت غە
 «مورخلار نىڭ آناسى» ديلر .

ھەروودوت ، قبل الميلا د ۴۸۰ يلدە ھاليقار نسدە طوغدى .
 ھەروودوت نىڭ عائلەسى بيك باى ايدى . آنا آنالار ندىن يىخشى غنە
 قريبە كوردى . اول ياش چاغندە اوق تاريخ غە اهميت بيرە ، ايسكى
 واقعەلرنى كوڭل قويب طڭلى ، شاعرلرنىڭ قالدريغان اثرلرن
 برسندە قالدرمى اوقى ايدى . ھەروودوت ۲۰ ياشلرینە ايرشكاج ،
 ھاليقار نسدە كوتولمگان مشكلات غە اوچراب ۴۵۴ دە سبوكلى
 وطندىن آيرلور غە مجبور بولا . اوشبو واقعەدن صوك اول ،
 كورر گە آلدن اويلا ب يورگان مملكتلرن ، شەرلرن برەم برەم
 يورب چغا ، كوب مشقت صوڭندە مصر ، ايران ، استانبول ، فيكە ،
 فبريس ھم بتون يونانستان شەرلرن سياحت قىلوب ، سياحتى وقتندە
 ايشتمگان كورگان نرسەلرين ھمەسن يازا بارا . شولاي ايتوب
 تاريخ غە دائر بايتاق مواد علميە (ماتيريال) جيغاچ «آنە» غە قايتا .
 جيغان مواد علميە سندن قزقلى واقعەلرنى اولمپياد دە اوقوب عمومنىڭ
 دفتن اوزینە جلب ايتە ، ھم اولمپياد ادارەسى طرفدىن بيوك مكافات غە
 فائال بولادىر . شوندىن صوك يونانستان دە ھەروودوت نىڭ قدرى

بردن کوتاریله، کوب یونان ادیبلری آنی زیارت اوچون کیله، اولده فرصتی غنیمت بلوب آلاردن کوب فایده لاندی. هرودوت کوبرهک تاریخبله ن شغله نوب، آنک ایك کوب عمرن آلمان علم، تاریخ علمی، ایك بیوک خدمتیده تاریخه خدمتیدر. اخیر عمرن یونانستانده بولغان «طور ییوم» شهرینه بارب اوزدرا هم شونده. اوق قبل المیلاد ۴۲۵ده وفات بولادر.

هرودوت، اوزینک تاریخنده یونانلیلار برله ایرانلیلار آراسنده واقع بولغان مشهور «میدییه صوغشلاری» نی کوبرهک تصویر قیلادر.

ایرانلیلار بر وقت مملکتلرینی بیك کیطایتهکانلر ایدی. ایران مملکتینک شرق یاغنده هندستان بولسه، غرب یاغنده آفریقاده غی کیك صحرای کبیر طور ایدی. یونانغه کورشی بولغان بتون اناطولی ساحلی دیب ایتورلک هم بتون مصر آلا قولنده ایدی. فقط اناطولی ساحلنده یونان شعبه لریده بتوب یتکانی یوق ایدی. منه اوشبو شعبه لرده بولغان یونانلیلار گل عصیان چغارب ایرانلیلارنی بورچوب طور آلا ایدی. یونانلیلارنک بو اشی اوزلرینه قارشی ایرانلیلارنک صوغش باشلاولارینه سبب بولوب .۵۰ ییل قدر دوام ایدی. بوسوغشلارنی تاریخنده «میدییه صوغشلاری» دیب یورتیله در.

هرودوتنک تاریخی ۹ کیسهک کتابدن عبارت. اول تاریخنده بالغز تاریخی واقعه لارنی یازو بلان گنه قناعت ایتی، بلکه اورنسی کیلگاندی جغرافیا و علم الانساب که دائرده بایتاق معلومات بیره در. (آخیری بار.)

مدرسه محمدیه معلملرندن خواجه بن عبدالبدیع.

عرب تلى ھم معلقات عشر اصحابى

(برنچى ساندىن مابعد)

عرب لغتى

عرب تلىنىڭ (لغە سامىيە) دن بر تىل بولغانىن يوقارىدە سويلەگان
 ايدىك. بو تىل باشقە تىللردن عبارە تىنىڭ ماتور لغى، استعارە لرىنىڭ گوزالمى،
 مادە لرىنىڭ كوبلىكى بلەن آيرلادر. لغت علماسىنىڭ اتقافىنە كور:
 دىيادە لغت كە باى، صرف قىلور غە يىڭل، عبارە تى قولاقغە يوشاق،
 مەسودنى آز سوز بلەن آچىق ايتوب آڭلاتسە تورغان تىللر
 (عرب) تلى بلەن (يونان) تلىدر. لىكىن عرب تلىنىڭ بايلىغى باشقە
 تىللردن آلو نىمايىچە اصل اوز مالى بولوب، يونان تلىنىڭ بايلىغى
 نىچە اصلدىن جىولوب ياصالو جەتتىدىن عرب تلى يونان تلىدىن
 باى تىل بولوب قالادىر.

لغت نىڭ تىرىقى:

لغت (لُغَا يَلُغُو) دن سويلەو مەناسىدەدر. اصلدە (لام) نىڭ
 سەسى، (غىن) نىڭ سىكونى ايله (لُغُو) بولوب (واو) نى حذف سوڭىدە
 ھەر كەسىن (غىن) گە بىر گاج (لُغَة) بولوب قالغان. جمعسى (لُغَات)
 ھم (لُغِي) كىلەدر.

لغت نىچىك حاصل بولغان؟

بو مسالە عالمىر آرسىدە بىر اختلافنى مسالەدر. بعضىلر
 (لُوفِي) يعنى الله تعالى ھەر نرسەنىڭ اسمىن آدم (عليه السلام) گە
 اوزى او يرتكەن، الهام ايتكان دىلر.

بعضىلر (اصطلاحى) يعنى آدمىر اوز آره كىڭاشوب بو لفظ
 فلان نرسەگە آت (اسم) بولسۇن، بونسى فلان نرسەگە دىب،

نسميه ايتولوندىن حاصل بولغان ديلر. هر ايكى طائفه نك اوز مذهبلىرىن اثبات اوچون دليللىرى باردر.

لكن لغت نك اصطلاحى بولوى شرعى جهتدنده، علمى جهتدنده، اطالدر. علمى جهتدن بطلانى: هيچ بر تاريخده بر قوم نك جيولوب لغت ياصاوى معلوم تو گلدر.

شرعى جهتدن: الله تعالى قرآن شريفده (وعلم آدم الاسماء) ديب، [توقيفى] يعنى اوزى اويرتكانن بلدرمشدر. [والله اعلم] عرب لغت نك جيولوى، علم صرف هم نحو نك يازلوى:

دنياغه عرب لغتى ظاهر بولودن باشلاب هجرندن (٦٠) نچى سنه گه قدرى باشقه تلر قاتناشماينچه، بالالار تلى آنالرندينغه آلو سببلى صاف كوينچه كيلدى. اما اسلام غلبه تابقاچ عرب لر تورلى شهرلرنى فتح قىلوب [عجمار گه] چيت قوملر گه قاتوشا باشلاديلر. عربلر نك فتوحات بلهن ييرلرى كيگايوب، اقتصادى جهتدن فائده ايتسه لرده تلر ينه كيمچىلك كيلوب، يالغش تلفظ ايتولر بولا باشلاو سببلى معنوى جهتدن ضرر ايتيه باشلاديلر.

بو حال عقل ايلر ين قور قوغه توشوردى. بارا، بارا قرآن، احاديث نبويه دده شوندى يالغش تلغظ ايتولر بولور ديب بواشدىن قوتولو اوچون بر چاره ازلى باشلاديلر. هم عجمار گه قاتوشودن نك نچك استعمال ايتلگان، شول استعماللرندن (سويله وچى بو قاعده لرنى رعايه ايتكاند. خطاغه توشماسلك روشده) قاعده لر استنباط ايتديلر. موني مستقل بر علم صاناب [علم نحو] ديب آناديلر. هم بو حقه كتابلر تاليف ايتوب هيچ وقتده يو غالماسلق حالگه صالحديلر. علم نحو نى ايك باشلاب وضع ايتوچى كمسه (حضرت على نك امرى بويينچه) هجرتدن صوك (٦٧) نچى سنه ده وفات ايتكان (ابو الاسود الدولى) بولوب، ايك نك نحو دن كتاب تاليف ايتوچى

۱۰) ھىجرىتىدىن (۱۴۹) نچى سەئەدە ۋەتات ايتكان (عيسى بن عمر الثقفى) در. امام خليل: عيسى بن عمر نى نحو دە (الجامع، الكامل) اسملى ايكى كىتاب تاليف ايتدىدى. حاضرندە بو كىتابلارنىڭ ۋە جودى يىلگولى توڭل، خلفاء عباسىيەدن ھارون الرشيد زاماندا خىلىل بن احمد الفراهيدى حضرتلرى نحو گە كۆب اصلاحات ياصادى. موندن سوڭ مشار اليه نىڭ شاكردى (سىبويە (۱)) دىكى كۆب اصلاحات ياصاب، كۆب بابلار آرتدروب، اوزندىن سوڭ نحو دن كىتاب يازوچىلارغە اورناك بولورلىق ايتوب (الكتاب) اسميله مشهور رسالەسن تاليف ايتدى. امام سىبويە گە قىدرى نحو دن كىتابلار تاليف ايتولسا دە نحو بلەن بىر گە علم لغت، ادب دىندە بحث ايتولرى سىبويە خاس نحو دن كىتاب تاليف ايتوچىلارنىڭ بىرىچىسىدۇر. سىبويەدن سوڭقى مۇلقلر مذكور (الكتاب) دن انتخاب ايتوب تاليف ايتدىلر، چونكە بو كىتاب ھەمە قاعدەلرنى جامع، مونىڭ اوستىنە قاعدەلر آرتدورورغە حاجت قالماغان ايدى. (۲) عربلارنىڭ بىنا ايتكان شەرلردىن ايكى معمورى. كۆب علما ايتوشدۇر گانى (بصرە) بلەن (كوفە) ايدى. بو ايكى شەرنىڭ عالملىرى عربلارنىڭ اصل نىللىرىن بو غالىماو. ھم ضبط ايتوب قالدرو اوچون كۆب اجتهاد صرف ايتدىلر، مخصوص لغت جىواوچون بدوى عربلر آرسىنە چغوب شولار

(۰) تاريخ آداب اللغة العربيه.

( ) سىبويە - ابو بشر عمر بن عثمان در. ولادىتى بصرەدە بولوب (۳۳) باشىدە. (۱۸۲) نچى تاريخ ھىجرىدە ۋەتات.

(۲) حاضرندە القاھرەدە (خديو) كىتبخانەسندە الكىتابنىڭ بىر نىچە يازمە نىسخەسى موجوددۇر. ۱۹۱۴ - دە شىخ محمد عبدە المقتى حضرتلرىنىڭ تىصحىيە دە بصرەدە طبع ايدىلدى. ۱۸۸۳ - ۱۸۸۹ نچى يىللردە مستشرق (دېربىوچ) نىڭ اجتهادى ايله (پارىژ) دە. كىڭ سىخفە قىدرى ايتلوب، زور ايكى جلدەدە، فرانسوزچە دە ۱۸۹۴ - ۱۸۹۸ نچى يىللردە آلمانىالى دوھكتور (ياھن) طرفىدىن المانىچەدە تىرجمە ايتلوب [بىرلىن] دە طبع ايتىلدى. تاريخ آداب اللغة العربيه

بله ن بركه تركلك ايتديلر. بصره عالمرينك رئيسى سيويه، كوفه
عالمرينك رئيسى كسائى ايندى [۳] آخر سنده ايكى طائفه آره سنده
(لغت توغر سنده) بر مسأله ده اختلاف چغوب بدوى عرب هارون
لر شيد فاشنده كسائى فائده سينه سويله وندن سيويه آرتق متأثر
بولوب شول قايعيسندن وفات بولغان.

نحو ده سيويه نك (الكتاب) ندى صوك تاليف ايتلگان كتابلرنك
ايك معتبرلرى ۵ نچى عصر علماسندن (ابن هشام) حضرتلرينك
(مغنى اللبيب) اسملى اثرى ايله، زمخشرى حضرتلرينك (المفصل)
اسملى اثريدر.

صوگنندن عالملىر (علم نحو) نك مفرد بولغان سوزلردن بحث
ايتگان قسمن علم نحو دن آيروب آنى اوز آلدينه مستقل بر علم
صاناب «علم صرف» ياكه (علم تصريف) ديب آتاديلر. صرف نى
اول وضع ايتوچى كيمسه (ابن [۴] جنى) بله ن (معاذ [۵] الهرا) بولدى.
بور نغى مؤلفلر مزنك خدمتلرين تقدير، اثرلرين احترام ايتمه مز.
لكن آلار نك كتاب تاليف ايتودن توب مقصدلرى اصل قاعده لرنى
ضبط ايتوب قالدرو بولغانلقدن مبتديلر كوتاره آلماسلق در جه ده
اطرافلى يازلو سببلى درس كتابى ايتوب توتار غه معقول توگلدرو.
اما صوگنى عصر علماسى اوقتوب كوب تجربه حاصل ايتدكلرندن
صوك مخصوص مکتبلر ده درس كتابى ايتوب توتولو اوچون،
قاعده لرنى مبتديارنك كوگنده جيگل روشده قالدرونى اصل مقصد
ايتوب نحو كتابلرى يازديلر.

[۳] كسائى — على بن حمزه بولوب قراء سبعه نك برسيدر، تاريخ
وفاتى (۱۸۹) نچى هجریده.
[۴] ابن جنى ابو الفتح عثمان بن جنى الموصلى در، تاريخ وفاتى
[۳۹۲] سنه هجریده.
[۵] معاذ — كنيهسى ابو المسلم بولوب كسائى نك استاذى بولغان ابو
جعفر الرواسى گه عم بولادر. تاريخ وفاتى (۱۸۷) ه.

اوشبو زمانمزه نحو دن عربچه تالیف اینلگان کتابلرنک مشهورلری:

- (١) الدروس النحویه: مصر معلملرن دن دورت کشینک اشتراکی ایله یازلغان اثردر.
- (٢) مبادئ اللغة العربیه: معلم رشید شرطونی اثری.
- (٣) دروس الصرف والنحو: الشیخ محی الدین الخياط البیروتی اثری.
- (٤) الدروس العربیه: مصطفى غلابینی بیروتی اثری.

لغت کتابلری:

یوقاریده ذکر ایتدیگمز چاره عربلر عجملرگه آرا لاشو سببلی اعرابده یالغشولار ظاهر بولا باشلاغاچ صرف، نحو علملرین چغاروبلهن بو حالنک توز الوینه چاره تابقانلار ایدی لکن عربلر همان قوت تابوب عجم شهرلرین فتح ایتکان صابن عجملرگه کوب قاتوشورغه توغری کیلو سببلی لغتنک اصل متننده یالغش سویله وکوبایدی. صرف بلهن نحو سویله وده، یازوده خطاغه توشودن صاقلا سالارده بولار فقط اعرابدن بحث ایتو سببلی لغتنک اصلی نیچک استعمال اینلگان بلورگه یاردم ایتیلر. [٠] بلده اصلده نیچک ایکانن سماع (ایشتو) بله ننگنه بلوب بولادر. بو حال علمانی دخیده قورقوغه توشوردی. مونکده بر چاره سین تابواو چون خلق (چن عرب) آوزندن چوب لغت کتابلری تالیف ایتدیله.

وَكُلُّ عِلْمٍ جَنَاهُ مِمَّكِنٌ اَبْدًا

اَلَا اِذَا اعْتَصَمَ الْاِنْسَانُ بِالْكَسَلِ

[٠] مثلاً بافچه معناسنده بولغان (جنت) لفظی حیمنک فتحه سی ایله می سروس ایله می، ضمه سی ایله می؟ موی صرفده نخوده اوگرتمی.

مشهور لغت کتابلری:

[١] العین. مؤلفی: خلیل بن احمد البصری الفراهیدی در. بو ذات لغتدن کتاب ترتیب ایتو چیلر نكٔ بر نچیسى بولوب کوب یلر بادیه (صحرا) ده یوروب، آور مشقت سوگنده مفصل ایتوب مذکور اثرین یازدی. هم «عین» حرفی بلهن باشلانغا لغتدن (العین) دیب آتادی. تاریخ وفاتی (١٨٠) نچی سنه هجریده.

امام سیوطی (العین) ده گی کلمه لردن مستعمل بولغانلاری بلهن، مهمل بولغانلارین بارسین صاناب (٤١٢، ٣٠٥، ١٢) گه چغارغان. سیوطی بتون حروف هجانی تورلی - شکاگه آماشدروب ثنائی، ثلاثی، رباعی، خماسی حاللرینه قویغانده شول قدری کلمه گه ایرشوی ممکن لکن اراده ایتکان بولورغه تیوش. بو کتاب موضوعنده بر نچی درجه دن حسابلانسه ده مع التأسف هجرتدن انچی عصرده ضائع بولمیشدر. سیوطی (العین) نی امام خلیل دن صوگٔ ابوبکر محمد بن الحسین الزییدی نكٔ اختصار قیلوب بر لغت کتابی یازغانن بیان ایته. تاریخ وفاتی ٣٧٩ نچی سنه هجریده.

[٢] الصحاح. مؤلفی: اسماعیل بن حماد الجوهری در. جوهری تورک قومندن بولوب اصل وطنی بولغان (فاراب) ناحیه سینه نسبت ایدلوب (فارابی) دیه معروفدر. وفاتی ٣٩٨ نچی سنه هجریده. جوهری حضرتلری علم لغتده متخصص بر آدم ایدی. لغت جیو اوچون عربستانده بارماغان شهرین، یورمگان بیرن قالدرماغان. آندان (خراسان) غه قایتوب (نيسابور) شهرنده درس ایتو، یازو یازدرو، کتاب تألیف ایتو بلهن شغلانگان. هم شونده لغتدن صحاح کتابن یازوب (ناج اللغة و صحاح العربیه) دیب آتاغان. جوهری صحاحنی ترتیب ایتوده اوزینه بر یاگا اصول نوتقان. باشقه لار بر کلمه نی قاراغانده بر نچی حرفنی قاراب تابو اصولنده بولوب، مذکور جوهری «صحاح» ده کلمه نكٔ آخرگی حرفی بلهن تابو اصولنده ترتیب ایتدی.

جوهری صحاحنی بیک اور مشقت لور کورہ، کورہ، بیک
تدقیق، تحقیق بلہن یاز سادہ آرادہ شافطی یالغش ضبط ایتلگان
سوز لور باردر.

مونک سبین یاقوت حموی (معجم البلدان) ده بولای بیان ایتہ:
«جوهری صحاحنی اسنادی عبدالرحیم بن محمد البیشکی گه باغشلاب
ترتیب ایتدی، (ض) حرفندن باشقہ لارین استاذندن ایشوب
یازدی. لکن آقغه کوچر لگانچی جوهرینک عقلینہ خفت عارض
بولوب (نیسابور) ده بر ایسکی جامع گه باروب تور ا باشلادی.
بر کون خلق آلدینہ چغوب: «ای جماعت! مین دنیا ده هیچ برکشی
سبقت ایتمگان اشلرنی اشلہ دم، آخرت او چونده هیچ کم اشلہ مگان
بر اش اشلیمن» دیب، ایکی قولتغینہ ایکی طاقطاب باغلاب او چو خیالی
ایله جامع نک توبہ سینہ منوب، یغلوب توشوب وفات بولدی،
صحاح نک مسوده سی گنه قالوب اوزندن صوگ شاکردی ابراهیم
بن صالح الوراق آقغه کوچردی. شونک سبیلی بایتاق لفظ خطا
ضبط ایتلدی» دی (۷)

هجرتدن ۸ نجی عصرده محمد بن ابی بکر بن عبدالقادر
الرازی صحاحدن استعمالی شایع بولغان کلمہ لرنی گنه انتخاب
ایتوب (مختار الصحاح) اسملی بر کتاب یازدی. مختار الصحاح
مصرده، هم باشقہ یر لردہ کوب مرتبه طبع ایتلدی.
آوروپا کتبخانه لرنده یازمه نسخه سیده باردر.

۱۳۳۳ سنه ۷ صفر الخیر

زکی اورازی

[۷] صحاح: ۱۲۷۰ نجی سنه ده تبریزده، ۱۲۸۲ نجی سنه ده مصرده
طبع ایتلدی. ابوالفضل جمال الدین القرشی طرفندن ۹۷۶ هجریده
فارسیچہ ترجمہ ایتلدی.

مفتی الاسلام الارنبورغی محمد یار سلطانف حضرتلر ینگ آخوندلرغه اماملرغه کوندردیکی ایکنچی نه بیحت نامه سینگ صورتی:

(اهمیتلی بولدقندن بو اورنغه درج ایتمک مناسب بولدی)

گیرمانیا ایله آفستریا حکومتلری سوکلو وطنمزر و سیهغه صوغش
آچوب هجوم ایتولری سببلی اوشبو یلده ۱۴ نچی اوکتابرده من
سزنگ بارچه گزغه بر مرتبه خطاب قیلغان ایدم. بارچه گزغه معلوم ک
بوکونلرده مذکور حکومتلر ایله متفق بولوب سزنگ دیندا شمر
بولغان ترک حکومتی ده و وطنمزر و سیهغه صوغش اعلان ایتدی.
ترکیه ننگ بو هیچده اویلانماغان آدومی همده سزنگ قارادینگز
بوینداغی شهرلر مزده برنچه مسلمانلر مز بولغانی حالده شول شهر
لر مز گه هجومی البته نیمسلرننگ یاوز نیت ایله بیرگان کیگاشلری
بوینچه بولونده شیک و شبهه یوقدر.

گرچه ترکیه ننگ کوبدان توکل ایتالیا هم بالقان حکومتلری
ایله صوغشقانندان صوگ یال و استراحت قیلو حاجت بولوونده
همده معیشتلر ترقی ایتدروده قوتلی صوصا ولری بارلقنده شولا
یوق شیک و شبهه بولماسده ترک حکومتی ننگ بعض برحاکملری
گیرمانیه تأثیرلی ایله ترک حکومتن روسیهغه صوغش آچوب هجوم
ایترگه مجبور ایتدیلر. بو ایسه البته اوزلریننگ حاللرن همده
دین اسلامی رعایه قیلو نیتی ایله بولغان اش دگلدر، بلکه نیمسلرننگ
نچه ونچه حکومتلرگه صوغش آچوب کشی جیرلرن آلوب مملکتلرن
کیگایتو مقصدی ایله بولغان اشدر.

بارچه گزغه معلوم که روسیه مملکتی سزنگ نچه ونچه عصرلر
ترکک ایتکان همده تاریخی یاقنلاشو ایله یاقنلاشقان عزیز وطنمزر

در؛ بو وطنم زده دنیاوی سعادت و راحتلر ایله فائده لایوب تورامز؛
 و وطنم نك بتونلگی هم قوتلی بولوی فقط بز نك سعادت و راحتمز گه
 سبیدر؛ بونده نه قدر منفعت بار لغی وطن اچنده بو اغان توابع لرنك
 بار چه مزغه یاقن و آچق معلومدر؛ دشمانك سوكلو وطنمزغه
 هجومی بز نك معیشتمز گه كوب كمچیلكلر کیلتر وب علمی و اقتصادی
 راحتلر مزنی ییار ویده بار چه گزغه آچق معلومدر.

بناء علیه بز روسیه مسلمانلری ایچون وطنم زنی دشماندان
 صاقلو البته لازم بولادر آگاه اولو گزکه بو خطابنی یاز و ومدن مراد
 و مقصدم سز لرنك بار چه گزنی همده محنه خلقلر گزنی بو صوغنی
 و اقلر خصوصنده بعض بر یاوز کشیلر یاوز فکرلر ایله یوق
 بار سوزلر سویله ب شوندا یون سوزلر گه سز لرن فلاق صالوب
 الوغ خطا و بلالر گه دوچار بولماغای ایدیلر دیکان، ظنمدر.

مفتی الاورنبورغی حاج الحرمین محمدیار سلطائف

۱۱ نچی نوبابر ۱۹۱۴ نچی سنه

« ۶۹ » نومبر

علاوه: مفتی حضرتنك بو نصیحتی تکرار اوقیلورغه،
 همیشه خاطرده طوتیلرغه تیوشلی بولغان گوزل نصیحتدر.
 تورکیه نك، الوغ روسیه گه قارشى آچقان بو صوغشی، تیوشلی اش
 دگلدر. بلکه فقط گیرمانیه قوتروغی برله باشلانغان، اوزلری
 ایچون بیوک خطرلی بولغان صوغشدر. تورکیه ایچون خار جگه
 تجاوز تیوشلی دگل ایدی. بلکه داخلی اشلرینی اصلاح، بور چلارینی
 تولاو، و سائر كرك ویراغلارینی يتوشدرو تیوش ایدی. آنلار
 اوز حاللرینه باقماینچه روسیه گه هجوم ایتوب مملکتلرینی خطرغه
 سالدیلار. روسیه ده بولغان مسلمانارنی ده تشویشکه تشور دیلر.

۶۵۴ ارد ترجماندين:

محترم مخرر افندی!

بو کونلرده ترجمان غزیتا سنده «یاغش نظر لر باطل اعتقاد لر»
سر لو حسیله یاز لشم بر مقاله گز مناسبتیه بو سطر لر نی یاز ارغه
جسارت ایتدم.

احکام شرعیه نی بلوب عمل برله دیانتی ساقلامق ایچون، فقه
علمینه احتیاج بولدیغی کبی، بدن صحتینی حفظ ایتمک یا خود خسته
لقلر نی ییاریک ایچون ده طب علمینه احتیاج باردر. لکن عبادت، تجارت،
زراعت، صناعت، والحاصل دنیاوی اخروی هر خصوصده سعی
و عمل، بدنک صحت بولماقینه توقف ایتدکندن، ابتدا حفظ الصحه
قواعدینه رعایه لازمدر. یوقسه بدنمز خسته لنوب هیچ بر تورلی
سعی و عمل قیلمق ممکن بولماز. دین اسلامک احکامی برله عمل
قیلوده، احکام شرعیه گه واقف بولغان علمانک سوز لرینی قبول ایدر
ایسهک، فن طبده ماهر بولغان طبیبلرنک سوز لرینی ده طبی مسئله لرده
شول روشده قبول ایدر گه تیوشدر. مع ما فیہ بر آورونک دواسی
ایچون، دین اسلامده حرام بولغان بر شی تکلیف ایدلدکده، طیب
حاذقنک عادل و متقی بولماقی شرطدر. بنا علیه هر تورلی خسته
لقلر نی دوا لکم ایچون آیورم آیورم طبیبلر یتشدرمک شریعت
اسلامیه نظر نده مقبول «بلکه لازم» بر شیدر. لکن بو خصوصده بر
تورلیده سعی و غیرت ایدلمیدر. باله مناسبه بر نیچه مسئله گه دائر بعض
علمانک جواب لرینی یاز ارغه جسارت ایتدم: بر نچی مسئله مقروب
نک (۱) وجودن یا خود ضرر لی نرسه بولوون قبولده شرعا بر
ضرر بولورمی؟ الجواب: بولماز.

(۱) مقروب: کوز برله کورنمگان، بلکه خرده بین - میقر یسقوب - واسطه سی
برله گه کورنمگان، تورلی خسته لقلرغه سبب بولغان کوچک حیوانچقدر.

ساوتلرگزنك اوستلرن قابلاگز، صوساوتلرينك اوستلرن قابلاگز
 چونكه سنه ده بر كيچه بارد، ۴۵ بو كيچه ده وبانازل بولور، ساوتلر
 آچق بولسه اچلرينه نازل بولور» مألنده حديث شريف وارد
 ولمشدر. حديث شارحلري: وبانازل بولغان صونى هر كم اچارسه
 هلاك بولور ديه تفسير ايتمشلر. وباساوتلر ايچينه نازل بولماسون
 ايچون ساوتلرنك آغزلرن قابلارغه، كورميجه اچوب هلاك بولودن
 ساقلانيرغه امر قيلدقندن، وبانك معنوى دگل، بلكه مادى، هم كوز
 برله كورنمگان برشى بولدى بلنور. بو ايسه ميقروب بولادر. دينمز
 بولنده بزلره خبر بيريش. لکن بز بونى كورستر داي بر واسطه غه
 نسبت ايتماذك متخصصار مخصوص قوراللر واسطه سيله بونى بزگه
 ابات ايتديلر. ايكنچى مسئله ماديياتنك تاثيرنده اعتقادمز نيچكدر؟
 الجواب: ماديون عنندنه مادييات طبيعتى برله تاثير ايدر. جبريون
 فاشنده الله غه بشقه هيچ بر مؤثر يو قدر. مؤثر آنچق الله در. بوسوزلرنك
 اولگيسى افراط، صوگغيسى تفریطدر. عدالت اوزره بولغان اهل
 سنت مذهبنده اگر الله تعالى تاثيرنى خلق ايتسه مادييات مؤثردر،
 تاثيرنى خلق ايتماسه مؤثر دگلدر. لکن اشياگه بخش ايدلگان
 خاصه لرنك تاثيرنى خلق ايله عادت الهيه جارى بولمشدر. بناء عليه
 انشده ياقماق خاصه سى كوب وقت مؤثر بولدىغى كى، زهرده
 آغوده - كوب وقتده تاثير ايدوب انسانى اولتور.

اوچونچى مسئله: بعض خسته لكلرنك سرايتىنى - يوغو وىنى - قبولده
 شرعا بر ضرر يوق ميدر؟ الجواب يوق در. چونكه «دوه سى خسته
 بولغانلر دوه لرىنى، صاع دوه لر يانينه كيلترمه سنلر» مألنده بر حديث
 شريف، «جذام خسته لگينه مبتلا بولغاندن آرسلاندىن قاچديغك كى
 اچ» مألنده ديگر بر حديث شريف وارد بولمشدر. سببىز قاچمق
 هت - نائده سز بولدقندن سرايتكه يوغو غه سبب بولغانلقدن

قاچماق بر له امر ايدلگان بولادر. جناب حق نك خلق ايتديكى تائير سببى بر له بر نيچه مادي شيلر، بر مرضنك علاجينه سبب بولغانى كى، بر نيقدر نرسه لرده بر مرضنك وجودينه سبب بولاچاغن قبول ايتوده شرعا بر ضرر كور نماز. بنا عليه بعض مرضارنك سرايتىنى يوغو وىنى قبول قىلو شريعتكە منافي بولماز. «لاعدوى ولا هامة ولا غول» حديثى (۰) مرض، طبيعتى بر له سرايت ايتماز معناسنده ديمشلىر.

دور تىچى مسئله: ايرلرنك خاتونلرنى خاتونلرنك ايرلرنى دوا قىلولارى شرعا در ستميدر؟ الجواب حاجت و ضرورت وقتنده تداوى قىلورلر. معوذ قزى ربيعە دن «بزلر رسول الله بر له محار به ده بولندى عسكر گه صوبىروب، خدمتلرن قىلور ايدك. يار ايلرنى دوا قىلور ايدك ديه روايت قىلغان سوز بخارىده مذكور در. ايرلرنك خاتون لرغه تداوى سى بوگا قياس بر له ثابتدر ديه قسطلانى ده مذكور در.

بشنىچى مسئله: معنويات خسته لركه تائير قىلور مى - بر شىخ يا بر مدرس ياكه ملانك قرآن، اوراد، دعوالر اوقوب خسته نى اوشكوروى تائير قىلور مى؟ الجواب تائير قىلور. رسول الله عليه السلام حضرتلرى مرضنده، قرآن دن بعض سورهلر اوقوب مبارك بدننه اورديكى ينه بخارىده مذكور در. مگر اوشكور و چينك غايه متقى بولماق لازمدر. حتى بعضلر معنوياتنك مادياتكە تائير ايدووينه كرامت حاجتدر ديمشلىر. لکن معنوياتنده بولغان تائير عادتنك خلافتكە خارق العاده در. مادياتنده كى تائير عادت آلهيه اوزره جاريدر. ترجمان: درست، معنوياتنك بعض خسته لكرگه حسن تائير بولديغى كور نمكده در. لکن هر خسته لكرگه معنوياتنك تائيرى اولمش بولسه ايدى، طب علمينه، طبييلرغه احتياج قالماز ايدى.

[۰] رواه احمد فى مسنده ومسلم عن جابر رضى الله عنه